

POSTANOWIENIE

Dnia 13 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z powództwa E. M. i S. M.
przeciwko Syndykowi masy upadłości Przedsiębiorstwa Innowacyjno-
Wdrożeniowego "E." sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w G.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 13 lipca 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powodów
od postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 13 września 2018 r., sygn. akt V ACz (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania**
- 2. zasądza od małżonków E. M. i S. M. na rzecz Syndyka Masy upadłości Przedsiębiorstwa Innowacyjno-Wdrożeniowego "E." sp. z o. o. w upadłości likwidacyjnej w G. kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powodów S. M. i E. M. od postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 13 września 2018 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje

potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienie SN z dnia 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18, niepubl.). Wskazano m.in. że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przysądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Zdaniem skarżących w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie: „jaki jest, w świetle dyspozytywnego brzmienia art. 386 § 4 k.p.c., zakres zawartego w tym przepisie, pojęcia „nierozpoznanie istoty sprawy”, w szczególności, czy pojęcie to obejmuje wyłącznie bezpodstawne uznanie, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie, czy też w tym pojęciu mieści się także, nieznaające

oparcia w przesłankach procesowych, uchylenie się przez sąd I instancji od dokonania ustaleń faktycznych i oceny dowodów”.

Należy podkreślić, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie objęte podstawami kasacyjnymi, doniosłe z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy i nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może się przyczynić do rozwoju prawa. Powołanie się przez skarżących na takie zagadnienie wymaga jego sformułowania oraz uzasadnienia występowania w sprawie (zob. postanowienia SN: z dnia 28 listopada 2003 r., II CK 324/03, niepubl.; z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, niepubl.; z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05 niepubl.; z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07 niepubl.; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07 niepubl.; z dnia 10 maja 2019 r., I CSK 627/18, niepubl.).

Argumentacja prawna powołana przez skarżących nie pozwala przyjąć, aby zagadnienie to mogło - z punktu widzenia okoliczności rozstrzyganej sprawy - zostać uznane za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Zostało ono dostatecznie wyjaśnione, jak zauważyli sami skarżący, w dotychczasowej judykaturze Sądu Najwyższego, w szczególności w uchwale z dnia 23 marca 1999 r. (III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124). Co istotne, nie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli we wcześniejszym orzecznictwie Sąd Najwyższy wyraził już pogląd na określony temat, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu.

Przez pojęcie „nierozpoznania istoty sprawy” (art. 386 § 4 k.p.c.) należy rozumieć niezafatwienie przedmiotu sporu, czyli nierozstrzygnięcie o żądaniu stron, całkowite zaniechanie wyjaśnienia istoty lub treści spornego stosunku prawnego. Wykładnia językowa, systemowa i funkcjonalna tego zwrotu pozwala na przyjęcie, że wszelkie inne wady rozstrzygnięcia, dotyczące naruszeń prawa materialnego, czy też procesowego (poza nieważnością postępowania i nieprzeprowadzeniem postępowania dowodowego w całości) nie uzasadniają uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Tego rodzaju braki w postępowaniu dowodowym i uchybienia prawu materialnemu popełnione w procesie subsumpcji powinny być w systemie apelacji pełnej załatwiane

bezpośrednio w postępowaniu apelacyjnym (zob. m.in. wyroki SN: z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22 i z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003, nr 3, poz. 36; postanowienie SN z dnia 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12, „Monitor Prawniczy” 2013, nr 15, str. 815).

W przyjętym w kodeksie postępowania cywilnego systemie apelacji pełnej postępowanie apelacyjne ma charakter rozpoznawczy, sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Sąd odwoławczy ma obowiązki i uprawnienia sądu merytorycznego, który może dokonać innej oceny prawnej ustalonego przez sąd pierwszej instancji stanu faktycznego, odmiennej oceny dowodów i innych ustaleń faktycznych, a także uzupełnić ustalenia sądu pierwszej instancji (zob. m.in. uchwałę 7 sędziów SN z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124; wyroki SN: z dnia 15 września 2016 r., I CSK 659/15, niepubl.; z dnia 30 września 2016 r., I CSK 623/15, niepubl.; z dnia 13 września 2017 r., I PK 264/16, niepubl.).

Ubocznie wymaga zauważenia, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że nieskorzystanie przez sąd z art. 386 § 4 k.p.c. jest efektem czynności podjętych na wcześniejszych etapach postępowania, nie zaś przyczyną zarzucanej wadliwości rozstrzygnięcia; nie może być zatem postrzegane jako uchybienie przepisom prawa procesowego, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (zob. wyroki SN: z dnia 5 października 2012 r., IV CSK 166/12, M.Pr.Bank. 2013, nr 10, s. 42; z dnia 9 maja 2013 r., II CNP 72/12, niepubl.; z dnia 6 lutego 2015 r., II CSK 317/14, niepubl.).

Należy przy tym zwrócić uwagę, że istota zarzutów powodów sprowadza się w zasadzie do żądania ponownego zbadania prawidłowości spornego odrębnego planu podziału sumy uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości położonej w K., przy ulicy F., poza trybem przewidzianym przez ustawę z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 498 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2015 r. Kwestia wypłaty na rzecz powodów kwoty określonej w odrębnym planie podziału sumy uzyskanej ze sprzedaży ww. nieruchomości, na której wierzyciele ustanowili zabezpieczenie rzeczowe, jak słusznie podnosi

pozwany, była przedmiotem rozpoznania przez sędziego-komisarza w toku postępowania upadłościowego (k. 109-116). Generalnie, można w skrócie wskazać, że kwota dochodzona pozwem została uznana na liście wierzytelności i w planie podziału, ale syndyk złożył oświadczenie o potrąceniu z tą kwotą należności w stosunku do powodów z tytułu umowy najmu. W niniejszej sprawie nie chodzi zatem o problem rozpoznania istoty sprawy, w której postępowanie zostało umorzone (na podstawie art. 355 § 1 k.p.c.), ale o zamiar uzyskania potrąconej kwoty i ponownego zbadania zasadności oświadczenia o potrąceniu. W wyniku złożonego przez pozwanego oświadczenia o potrąceniu uzyskana ze sprzedaży prawa użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej wraz z prawem odrębnej własności budynków na niej posadowionych nie została przekazana powodom, z uwagi na skutki określone w art. 498 § 2 k.c. W istocie zatem powodowie niejako próbują „obejść” przepisy prawa upadłościowego, w zakresie zatwierdzania planu podziału środków uzyskanych ze sprzedaży rzeczy, na której wierzyciele posiadają zabezpieczenie rzeczowe. Właściwym środkiem są zarzuty przeciwko planowi podziału (art. 350 pr. upadł.), które stanowią swoisty środek sądowej kontroli czynności syndyka w postaci sporządzenia planu podziału. Wierzyciel nie ma w tym zakresie wyboru, jako że przepisy prawa upadłościowego regulują właściwy tok postępowania w wypadku wierzytelności, która powinna zostać zgłoszona do masy upadłości. Innymi słowy, okoliczność, czy wierzyciel skorzysta ze wskazanego środka zaskarżenia pozostaje bez znaczenia dla braku możliwości wytoczenia powództwa o wierzytelność ujętą na liście wierzytelności.

W konsekwencji, Sądy obu instancji w prawidłowy sposób dokonały rozpoznania istoty sprawy, czego wyrazem było umorzenie postępowania. Z kolei zarzut uchylenia się przez Sądy *meriti* od dokonania ustaleń faktycznych i oceny dowodów w niniejszej sprawie jest chybiony, albowiem ponowna merytoryczna ocena zarzutu potrącenia oraz samego planu podziału była w niniejszej sprawie niedopuszczalna.

Na marginesie jedynie należy wskazać, że samo sformułowanie pytania nie odpowiada wymaganiom art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. gdyż nie jest to zagadnienie prawne, lecz próba uzyskania odpowiedzi, jak Sąd Apelacyjny powinien rozstrzygnąć niniejszą sprawę w tych konkretnych, szczególnych okolicznościach

faktycznych wskazanych przez stronę. Wskazać trzeba, że nie da się na tak sformułowane zagadnienie prawne odpowiedzieć abstrakcyjnie, zatem nie uzasadnia ono przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a odpowiedź twierdząca albo przecząca wynika dopiero z kontekstu całej sprawy.

Z przytoczonych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., z uwzględnieniem § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).